

Reforma spoločného európskeho azylového systému

Migračné vlny, ktoré Európa zaznamenaná za posledné roky, odhalili potrebu reformovať jej azylový systém a lepšie zdieľať zodpovednosť za žiadateľov o azyl medzi členskými štátmi.

©European Union 2018 - Frontex

V posledných rokoch ľudia vo veľkom počte utekajú do Európy pred konfliktami, terorom a prenasledovaním vo svojich krajinách. [V roku 2022 krajiny EÚ prijali 966 000 žiadostí o azyl](#), čo je takmer dvojnásobok oproti roku 2021. V roku 2023 dosiahol počet nelegálnych prekročení hranice za prvých 11 mesiacov roka [viac ako 355 300](#), čo je najvyšší počet zaznamenaný od roku 2016.

Prečítajte si viac: [Odpoveď EÚ na migráciu a azyl](#)

Zavedenie delenia zodpovednosti prostredníctvom nového nariadenia o riadení azylu a migrácie

Postup pri žiadosti o priznanie postavenia utečenca bol doteraz stanovený [dublinským nariadením](#). Podľa tohto nariadenia platilo všeobecné pravidlo, že **krajina zodpovedná za spracovanie žiadosti o azyl** je prvá krajina EÚ, do ktorej migrant vstúpi.

Prepracovanie Dublinského nariadenia

Súčasný systém podľa Dublinského nariadenia vytvorený v roku 2003, keď sme ešte nemuseli čeliť takému prílevu žiadateľov o azyl ako dnes a neobsahuje ustanovenia o tom, aby si krajiny pomáhali jedna druhej. S najväčším náporom utečencov a žiadateľov o azly sa preto pasujú Grécko a Taliansko. Európsky parlament volá po novele tohto nariadenia už od roku 2009.

V septembri 2020 Komisia navrhla [nový pakt o migrácii a azyle](#), ktorý stanovuje vylepšené a rýchlejšie postupy v celom azylovom a migračnom systéme EÚ.

Nový pakt o migrácii a azyle

Nový pakt sa vo veľkej miere zameriava na zlepšenie riadenia hraníc a azylového konania pre osoby, ktoré žiadajú o azyl na hraniciach, ako aj na novú povinnú kontrolu pred vstupom s cieľom rýchlo zistiť štatút žiadateľa po príchode. Hlavným pilierom je **rozdelenie zodpovednosti**.

Tento systém podporuje flexibilné príspevky krajín EÚ, od premiestnenia žiadateľov o azyl z krajiny prvého vstupu až po vrátenie osôb, ktoré sa považujú za osoby bez práva na pobyt. Nový systém je založený na dobrovoľnej spolupráci a flexibilných formách podpory, ktoré by sa mohli stať požiadavkami v čase náporu.

Vo februári 2024 sa Parlament a krajiny EÚ dohodli na konečnom znení deviatich legislatívnych dokumentov, ktoré tvoria nový pakt o migrácii a azyle, ktorým sa stanovujú nové pravidlá riadenia azylových a migračných tokov. Konečné prijatie celého balíka sa očakáva do apríla 2024.

Zistite viac o [aktualizovanom pakte o migrácii a azyle](#).

Prečítajte si [viac o reforme Dublinského nariadenia](#)

Nové nariadenie o riadení azylu a migrácie

Medzi tento nový súbor pravidiel patrí aj [nariadenie o riadení azylu a migrácie](#), ktoré nahrádza dublinské nariadenie a zameriava sa na zásadu solidarity a spravodlivého rozdelenia medzi krajinami EÚ.

Novými pravidlami sa menia a dopĺňajú kritériá určujúce, ktorá krajina EÚ je zodpovedná za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. Uznáva sa v nich tiež, že zodpovednosť za nelegálne príchody nesie EÚ ako celok, a nie krajina príchodu.

Ostatné krajiny EÚ budú mať na výber, či podporia tie krajiny EÚ, ktoré čelia migračnému tlaku, buď tým, že sa zaviazu prijať a spracovať časť migrantov, alebo tým, že ponúknu finančné príspevky, alebo tým, že v prípade potreby poskytnú operačnú a technickú podporu. Každá krajina EÚ si môže slobodne vybrať druh príspevku, ktorý chce poskytnúť.

Nové pravidlá tiež podporujú spoluprácu s krajinami mimo EÚ s cieľom riešiť príčiny [neregulárnej migrácie](#), núteného vysídľovania a uľahčiť návrat legálnych aj nelegálnych migrantov.

Európska komisia vypracuje výročnú správu o azyle, prijímaní a celkovej migračnej situácii, na základe ktorej sa bude rozhodovať o reakcii EÚ na migráciu.

Pozrite si našu [infografiku o žiadateľoch o azyl v Európe podľa krajín](#)

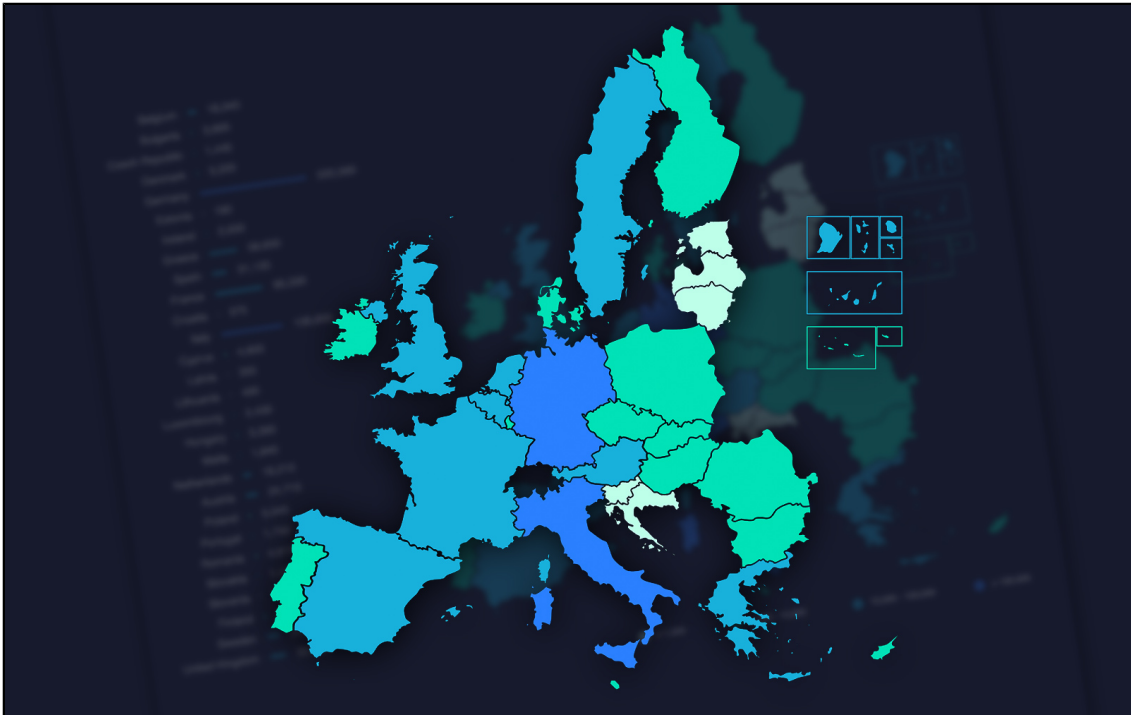
Poskytnutie bezpečného vstupu do EÚ: vytvorenie európskeho rámca na presídľovanie

Presídľovanie je transfer [občana tretej krajiny](#) na žiadosť UNHCR z krajiny mimo EÚ do členského štátu EÚ, kde má právo pobytu ako utečenec. Je to jedna z najpreferovanejších možností, ako utečencom garantovať bezpečný a legálny vstup do EÚ.

V záujme dosiahnuť čo najtrvalejšie riešenie migračnej otázky Európsky parlament zdôrazňoval potrebu permanentného a povinného rámca na presídľovanie.

Parlament a Rada sa vo februári 2024 [dohodli na pravidlách rámca EÚ pre presídľovanie](#) s cieľom nahradíť existujúce ad-hoc systémy a viesť k zefektívneniu politiky EÚ. Na základe tohto rámca budú krajiny EÚ dobrovoľne presídľovať zraniteľných utečencov, ktorí sa zdržiavajú v tretích krajinách. Títo ľudia dostanú príležitosť dostať sa na európsku pôdu legálnym, organizovaným a bezpečným spôsobom. Rada prijme dvojročný plán EÚ pre presídľovanie a humanitárne prijímanie, v ktorom sa stanoví maximálny celkový počet osôb, ktoré sa majú prijať, a príspevok krajín EÚ.

Pozrite sa, v akom štádiu je práve legislatíva ohľadne [európskeho rámca na presídľovanie utečencov](#).

Kliknutím na obrázok sa otvorí infografika

Databáza odtlačkov Eurodac

Eurodac je rozsiahly informačný systém, ktorý pomáha pri vybavovaní žiadostí o azyl prostredníctvom uchovávanía a spracovania digitalizovaných odtlačkov prstov žiadateľov o azyl a nelegálnych migrantov.

Žiadateľom o azyl starším ako 14 rokov musia byť pri podávaní žiadosti kdekoľvek v EÚ odobraté odtlačky prstov. Ich odtlačky prstov sa prenášajú do centrálnej databázy Eurodac, kde sa môžu porovnať s existujúcimi záznamami.

V decembri 2023 dosiahli Európsky parlament a vlády EÚ predbežnú dohodu o reforme, ktorá rozšíri rozsah pôsobnosti systému:

- bude sa zhromažďovať viac údajov vrátane zobrazení tváre
- budú pridaní štátni príslušníci krajín mimo EÚ, ktorí sa v EÚ zdržiavajú nelegálne bez toho, aby požiadali o azyl
- údaje sa budú zbierať o všetkých osobách starších ako šesť rokov, a nie ako o 14

Zmeny umožnia lepšiu kontrolu a odhalovanie neoprávneného pohybu v EÚ a pomôžu identifikovať osoby, ktoré by mohli predstavovať bezpečnostnú hrozbu.

Prečítajte si viac o tom, ako bude EÚ lepšie identifikovať migrantov, a o krokoch, ktoré na to podnikla.

Zjednotenie európskeho azylového systému

Európsky azylový systém je potrebné prerobiť tak, aby tu niesla zodpovednosť každá krajina. Musíme odbremeniť krajiny, ktoré poskytujú utečencom lepšie podmienky a zabrániť tak tomu, aby všetci azylanti smerovali len tam. Momentálne sa pracuje na viacerých legislatívnych návrhoch, ktoré by tomu mali napomôcť.

V súčasnosti sa prehodnocujú viaceré zákony s cieľom dosiahnuť väčšiu jednotnosť.

Dôvody na udelenie azylu

Cieľom **kvalifikačnej smernice** je objasniť dôvody na udelenie azylu a zabezpečiť, aby sa so žiadateľmi o azyl **zaobchádzalo rovnako** bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte podali žiadosť.

Parlament a Rada **dosiahli konečnú dohodu** o **reforme smernice** v decembri 2022. Podľa dohody by sa ochrana mala poskytovať len dovtedy, kým je utečenec ohrozený, a uznaní utečenci by mali dostať minimálne trojročné obnoviteľné povolenie na pobyt. Pred nadobudnutím platnosti musia dohodu formálne prijať Rada a Parlament.

Podmienky prijímania

Cieľom reformy **smernice o podmienkach prijímania** je zabezpečiť, aby žiadatelia o azyl využívali harmonizované materiálne normy prijímania (bývanie, prístup na trh práce atď.) v celej EÚ, ako aj odrádzať od sekundárneho pohybu.

Podľa predbežnej dohody, ktorú dosiahli Parlament a vlády EÚ, by registrovaní žiadatelia o azyl mohli pracovať najneskôr deväť mesiacov po podaní žiadosti o azyl. Získali by tiež prístup k jazykovým kurzom, občianskemu vzdelávaniu a odbornej príprave. Všetky deti žiadajúce o azyl by mali byť zapísané do školy najneskôr dva mesiace po príchode a maloletým bez sprievodu bude ustanovený opatrovník.

Nové pravidlá by tiež mali odradiť žiadateľov od pohybu po EÚ po ich registrácii tým, že obmedzia ich prístup k podmienkam prijatia v krajine, ktorá vybavuje ich žiadosť, a obmedzia poskytovanie cestovných dokladov. Vnútroštátne orgány môžu tiež obmedziť prítomnosť žiadateľa o azyl na určité oblasti.

Očakáva sa, že Parlament a Rada text schvália v apríli 2024, a až potom nadobudne účinnosť.

Agentúra EÚ pre azyl

Parlament 11. novembra 2021 [podporil transformáciu Európskeho podporného úradu pre azyl \(EASO\)](#) na [Agentúru EÚ pre azyl](#) na základe dohody s Radou. Od januára 2022 táto prepracovaná agentúra pomáha zjednocovať a urýchľovať azylové konania v krajinách EÚ. Jej 500 expertov by malo poskytovať lepšiu podporu vnútroštátnym azylovým systémom, ktoré čelia vysokému počtu prípadov, čím sa celkový systém riadenia migrácie EÚ stane efektívnejším a udržateľnejším.

Okrem toho má nová agentúra na starosti monitorovanie dodržiavania základných práv v súvislosti s postupmi medzinárodnej ochrany a podmienkami prijímania v členských štátoch. Pomáha tiež pri spolupráci medzi krajinami EÚ a krajinami mimo EÚ.

Fondy EÚ určené pre azyl

V júli 2021 Parlament schválil nový rozpočet [Fondu pre azyl, migráciu a integráciu na roky 2021 - 2027](#), ktorý bol navýšený na 9,88 miliardy eur. Nový [fond](#) by mal prispieť k posilneniu spoločnej azylovej politiky, rozvinúť legálnu migráciu v súlade s potrebami členských štátov, podporiť integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín a prispieť k boju proti nelegálnej migrácii. Fond by mal okrem iného členské štáty motivovať k tomu, aby spravodlivejšie zdieľali zodpovednosť za prijímanie utečencov a žiadateľov o azyl.

Členovia tiež podporili vytvorenie nového [Nástroja pre integrované riadenie hraníc](#). Tento nástroj by mal mať v rokoch 2021-2027 hospodáriť s rozpočtom vo výške 6,24 miliardy eur. Pomôže zvýšiť kapacity členských štátov pri správe hraníc a zároveň zabezpečí dodržiavanie základných práv. Prispeje tiež k spoločnej harmonizovanej vízovej politike a zavedie ochranné opatrenia pre zraniteľné osoby prichádzajúce do Európy, najmä pre deti bez sprievodu.

Prečítajte si viac o tom, čo robí EÚ v oblasti migrácie

- [Boj proti neregulárnej migrácii: lepšie riadenie vonkajších hraníc EÚ](#)
- [Navracanie migrantov: fakty a čísla](#)
- [Pracovná migrácia: jednoduchšie legálne cesty ako pracovať v EÚ](#)

Článok sme naposledy aktualizovali v marci 2024.

Ďalšie informácie

[Reforma dublinského systému](#)

[Podmienky prijímania žiadateľov o azyl - prepracovaná smernica](#)

[Rámec EÚ na presídľovanie utečencov](#)

[Ochrana vonkajších hraníc EÚ](#)

[Migrácia](#)